

Aanvullende gegevens

Inv. nr. 185

Gemeente Gorinchem

Eigenaar Gemeente Gorinchem (sinds 1973). Beheerd door Vrienden van de Gorcumse molens

Type wipwatermolen

Functie tot 1971 het bemalen van de polder De Banne van Gorinchem en Kwakernaat.

Bouwjaar 1814

Opvoerhoogte niet van toepassing, maalt in circuit.

Vlucht 25,60 m

Wiekvorm systeem van Bussel (sinds 1943)

Bovenas gietijzer, merk onbekend; gezien de vorm waarschijnlijk gegoten bij gieterij Nolet in Schiedam.

Roeden binnenroede: Derckx Constructie, Beegden, nr. 422 (1982)

buitenroede: Derckx Constructie, Beegden, nr. 421 (1982)

Wateras: gietijzer, fabricage-gegevens onbekend

Sintelstuk F.J. Penn & Comp., Dordrecht, 1855

Scheprad: diameter: 5,38 m breedte: 0,48 m

Historische en technische bijzonderheden

Na het afbranden van de vroegere Westmolen in 1813 werd ter plaatse in 1814 een nieuwe molen gebouwd door de Giessendamse aannemer Klaas Cornelis Stolk voor f 12.350, --. De molen werd gebouwd op de uit 1664 daterende fundering die grondig werd hersteld. Opvallend is dat de ondertoren niet met het pas later aangebrachte riet werd gedekt maar met horizontaal aangebrachte, elkaar overlappende, zogenaamde gepotdekselde planken. De molen werd toen nog niet bewoond. Er werd wel een raam in de ondertoren aangebracht alsmede een schoorsteen die werd opgemetseld van stenen afkomstig van de vervangen waterlopen. De schoorsteen mondde echter uit in de ondertoren, 70 cm boven de kokerbalken, waardoor de rook in de toren bleef hangen. Ten gerieve van de molenaar werd een bedstede aangebracht. De windborden van de binnenroede werden in 1934 zodanig verbreed dat ze over de volle wieklengte dezelfde breedte kregen.

December 1943

In december 1943 liet men de makelaar vervangen. Het oorspronkelijke exemplaar werd door het polderbestuur geschonken aan Het Nederlandsch Openluchtmuseum in Arnhem.

Nadat in 1947 de schoepen van het scheprad waren vernieuwd, volgde tien jaar later een grootscheeps herstel aan de molen.

Op 13 oktober 1978 werd een grenscorrectie tussen de gemeenten Schelluinen en Gorinchem bekrachtigd waardoor de molen op het grondgebied van de gemeente Gorinchem kwam te staan.

Belangrijke restauratie 1981-1982

In 1981-1982 werd een belangrijke restauratie aan de molen uitgevoerd. Hierbij werden onder andere de roeden vervangen en weer gestroomlijnd volgens het systeem Van Bussel.

Daarnaast zijn herstellingen uitgevoerd aan het bovenhuis en het rietdek van de ondertoren.

Bovendien werden aan de zuidzijden van de ondertoren twee lichtkozijnen aangebracht op de plaats waar zich tot dan toe kleinere ramen bevonden die waren geplaatst in dezelfde schuinte als de hellingshoek van het dakvlak.

VERSIERINGEN EN INSCRIPTIES

In de gemetselde toog boven de achterwaterloop bevindt zich een sluitsteen waarin het jaartal 1664 is gehakt. Voor de recente restauratie bevond deze steen zich in de voorwaterloop. Ter herinnering aan de vernieuwing van deze waterlopen (of goten) was ook een gedenksteen vervaardigd die op de frontmuur van de achterwaterloop werd gemetseld. Hierin is de volgende tekst gehakt:

IN DEN IARE ANNA EEN (DUYSENT)
SES HONDERT SESTICH DRIE EN (EEN)
LYT CASPARIS VANT GROOTVELD (AAN)
DEES GEVT DEN EERSTEN STEEN

De tussen haakjes geplaatste woorden zijn niet meer leesbaar, maar kunnen als een betrouwbare aanvulling worden beschouwd.

Publieke
Besteeding,
Van eenen nieuwen
Wind- wip- water-
Molen
Van 93 à 94 voeten vlugt,
Op het stadhuis te Gorinchem.
Schout, Heemraden, en
Waardsman van den Bannen van
Gorinchem, zijn voornemens,
Publiek te Besteeden, op Dingsdag
Den 8 april aanstaande, des voor-
Middags te elf uren, op het Stadhuis
Te Gorinchem:

Het bouwen van eenen nieuwen WIND- WIP- WATERMOLEN van 93 à 94 voeten vlugt, aan de Schelluinsche Kade, even buiten de Stad Gorinchem op de plaats, daar den door de Franschen verbranden Watermolen gestaan heeft, met alle de Leverancien daartoe benodigd.

Die daarin gading hebben komen ter plaatse en ure als voren aanhoren de conditien en doen hun voordeel. Het bestek en teekening, liggen ter lezing en bezigting bij de Molenmakers Bolleé en van de Giessen te Gorinchem, bij wien nadere onderrigting te bekome is.

ZEGT HET VOORT.

Te Gorinchem, bij J van der Wal, Drukker voor het Land van Arkel.

In de borstnaald staan de letters CS gehakt, alsmede het jaartal 1892.

Overgenomen uit het boek: "Van maalwerktuigen tot cultuurmonumenten" van de Stichting
Publikaties Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.